

עודכן ב- 15/02/2007 17:27

הקשיבו לאזהרה של איש חכם

מאת זאב שטרנהל

קואליציה חדשה, מעניינת אך מסוכנת, קורמת עור וגידים בזמן האחרון. אמנם ההבדלים בין מרכיביה עצומים, אך מאחדת אותם גישה דומה למהות הממשל הרצוי. כך אפשר לראות איך אנשים מצמרת העולם האקדמי, פוליטיקאים הגוררים אתם קופות שרצים ועורכי דינם, וחסידי הליברליזם הכלכלי הפראי מתייצבים כאיש אחד להגנה על השלטון בפני "מהרסיו".

בפי כולם נשמעת אותה מנגינה: תנו לכנסת לחוקק, תנו לממשלה לשלוט, ושחררו את שני המוסדות ממוראם של בג"ץ ומבקר המדינה. זה המכנה המשותף של הטענות נגד התערבותו של בג"ץ בתוואי גדר ההפרדה בשטחים, נגד האימה שמבקר המדינה מטיל על פקידי ממשלה ופוליטיקאים, שהתרגלו לנהוג בחוק ב"גמישות", ולתביעתו המוכרת של השר לעניינים אסטרטגיים לשים קץ ל"עריצות" המשפט.

ואמנם, בבסיס המאבק בבג"ץ, כמו בניסיונות החוזרים ונשנים לשים קץ לעצמאות האוניברסיטאות ולחסל את האיגודים המקצועיים, עומדת החתירה לשבירת מוקדי כוח לא שלטוניים. כך מסתמנת מגמה הרסנית, שסופה להביא לשינוי למעשה של המשטר בישראל.

הפן השני של המערכה הוא הטענה, שבג"ץ ולצדו מבקר המדינה פוגעים בסמכותן של הרשויות הנבחרות. זאת דמגוגיה. כי הרי הדמוקרטיה אינה מסתכמת בזכותו של הרוב הנבחר לשלוט בלא הפרעה, אלא נבחנת ביכולתה לממש את זכויות האדם.

מכאן מתחייב, שהמערכת השלטונית תהיה מאוזנת ויהיו בה כוחות בולמים. מאחר שכוח אפשר לבלום, כידוע, רק על ידי כוח נגדי דרוש לדמוקרטיה בית משפט, שיבחן בשבע עיניים הן את החקיקה והן את החלטות הממשלה. אם יש טענה שאפשר להפנות לבג"ץ, היא דווקא על כך שאינו נוהג בתקיפות מספקת כלפי שתי הרשויות האחרות. אך בעיקרו של דבר, בית המשפט ממלא תפקיד שאין לו מחיר ואין לו

תחליף.

גם מוקדי כוח עצמאיים אחרים הם בשנים האחרונות מטרה לניסיונות חיסול. האיגודים המקצועיים - בקמפוסים, בבתי הספר, בנמלים ובתעשייה - היו זה כבר לצנינים בעיני חסידי הקפיטליזם הפראי; כי הם מבוססים על סולידריות ומנסים למנוע ניצול. אותו היגיון שולט גם במאבק הציני המתנהל זה שנים נגד האוניברסיטאות.

ואמנם, המטרה האמיתית כאן היא הפרטת ההשכלה הגבוהה והעברת האחריות למימונה מידי המדינה לידי הסטודנטים ("הצרכנים"). החתירה לחיסול עצמאותם של המוסדות האקדמיים והכפפתם למדינה מלווה בשאיפה לחסל את ההשכלה הגבוהה כשירות לציבור שהחברה מחויבת בו. הסטודנטים ישלמו שכר לימוד גבוה, שאמנם יגובה בהלוואות, אך יגדיל עוד יותר את הפערים בין עשירים לעניים.

הלוואות צריך להחזיר יום אחד, ולא כל מי שיהיה מורה להיסטוריה או למקרא בבית הספר התיכון יוכל לעשות זאת. תוך כדי כך, תחת מעטה מזויף של קידום המצוינות - מטרה רצויה והכרחית כשלעצמה - תאבד הקהילה האקדמית את עצמאותה ותתפרק לגורמים.

טוב היה, אם שר המשפטים החדש וראש הממשלה פטרוננו היו מקדישים מחשבה לאזהרתו של אחד מגדולי הליברלים של הזמן החדש, אלכסיס דה טוקוויל. טוקוויל ידע כבר במאה ה-19, כי קיומם של גופים אוטונומיים המלכדים את הפרטים לכוח המסוגל להתייבב מול השלטון ולמנוע את התפשטותו הוא תנאי, שבלעדיו אי אפשר לשמור על החירות.

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון